

Przegląd Prawno-Ekonomiczny

REVIEW OF LAW, BUSINESS & ECONOMICS

kwiecień-maj-czerwiec

Nr 47
(2/2019)

WYDZIAŁ ZAMIEJSKOWY
PRAWA I NAUK
O SPOŁECZEŃSTWIE | **KUL**

WYDAWCA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II | Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie
w Stalowej Woli

ADRES REDAKCJI

Redakcja „Przeglądu Prawno-Ekonomicznego” | 37-450 Stalowa Wola, ul. Ofiar Katynia 6a |
e-mail: ppe@kul.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

dr Artur Lis – redaktor naczelny (editor-in-chief) | dr David W. Lutz (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | dr Dariusz Żak – zastępcy redaktora naczelnego (associate editors) | dr hab. Grzegorz Wolak – sekretarz redakcji (administrative editor) | dr hab. Piotr T. Nowakowski – redaktor ds. międzynarodowych (international editor) | dr hab. Filip Ciepły, dr Isaac Desta (Holy Cross College w Notre Dame, USA), dr Dorota Tokarska, dr Dominik Tyrawa, dr Timothy Wright (Holy Cross College w Notre Dame, USA) – redaktorzy tematyczni (subject editors) | dr Piotr Pomorski – redaktor statystyczny (statistical editor) | mgr Agnieszka Lis – redaktor językowy polskojęzyczny (Polish-language editor) | mgr Tomasz Deptuła (USA) – redaktor językowy anglojęzyczny (English-language editor) | prof. dr hab. Nikolaï Gołowaty (UKRAINA) – redaktor językowy rosyjskojęzyczny | dr Judyta Przyłuska-Schmitt – redaktor konsultant (consulting editor) | mgr Rafał Podlesny – redaktor techniczny (layout editor)

RADA NAUKOWA

ks. prof. dr hab. Antoni DĘBIŃSKI (Rektor KUL Lublin) | prof. dr hab. Thomas BURZYCKI (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | prof. dr hab. Wiktor CZEPUKO (Ukraina) | dr hab. Leszek CWIKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Czesław DEPTUŁA (KUL Lublin) | dr hab. Marzena DYJAKOWSKA (KUL Lublin) | abp. prof. dr hab. Andrzej DZIĘGA (Szczecin) | dr hab. Krzysztof GRZEGORCZYK (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu) | nadkom. dr Dominik HRYSZKIEWICZ (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) | prof. dr hab. Aleks JULDASZEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | prof. dr hab. Marian KOZACZKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Andrzej KUCZUMOW (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Pantelis KYRMIZOGLU (Alexander TEI of Thessaloniki, Greece) | dr hab. Antoni MAGDOŃ (KUL Stalowa Wola) | ks. prof. dr hab. Henryk MISZTAŁ (KUL Lublin) | prof. dr hab. Wojciech NASIEROWSKI (University of New Brunswick) | prof. dr hab. Jurij PACZKOWSKI (Ukraina) | prof. dr hab. Pylyp PYLYPENKO (Ukraina) | prof. dr hab. Anton STASCH (European Akademy of Technology & Management, Oedheim Niemcy) | prof. dr hab. Tomasz WIELICKI (California State University, Fresno) | ks. dr hab. Krzysztof WARCHAŁOWSKI (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

dr hab. Leszek BIELECKI (Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach) | dr Walentyn GOŁOWCZENKO (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr hab. Mirosław KARPIUK (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr Barbara Lubas (Nadbużańska Szkoła Wyższa w Siemiatyczach) | prof. dr hab. Oleksander MEREŻKO (Ukraina) | dr Kiril MURAWIEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr Łukasz Jerzy PIKULA (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) | ks. dr hab. Tomasz RAKOCZY (Uniwersytet Zielonogórski) | dr hab. Krystyna ROSŁANOWSKA-PLICHCIŃSKA (Wyższa Szkoła Zarządzania i Ekologii w Warszawie) | dr hab. Piotr RYGUŁA (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) | dr hab. Romuald SZEREMIETIEW (Akademia Obrony Narodowej) | prof. dr hab. Jerzy Tomasz SZKUTNIK (Politechnika Częstochowska) | prof. dr hab. Dariusz SZPOPER (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr hab. Andrzej SZYMAŃSKI (Uniwersytet Opolski) | dr Agnieszka OGRODNIK-KALITA (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

DRUK I OPRAWA

VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI | ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin | tel. 91 812 09 08 |
e-mail: druk@volumina.pl

ISSN 1898-2166 | Nakład 300 egz.

Spis treści

Artykuły

KRZYSZTOF BOKWA, IWO JAROSZ *Zdradziłeś – zapłać? Cywilnoprawne konsekwencje zdrady małżeńskiej i ich współczesna erozja* | 12

MAGDALENA STOPIAK *Relacja między oświadczeniami woli a oświadczeniami wiedzy* | 30

TOMASZ PIOTROWSKI *Prawo do rozpowszechniania wizerunku sportowca* | 43

GABRIELA SACHA *Sztuczna inteligencja a prawo autorskie* | 63

ARKADIUSZ KROKOWSKI *Pośrednie, umowne ograniczenie umocowania prokurenta współnika spółki cywilnej przez umowę spółki skuteczne wobec osób trzecich* | 78

KAROLINA PAŁKA, MAREK STOLORZ *Prosta spółka akcyjna na Słowacji – ogólna charakterystyka i wybrane problemy* | 94

ŁUKASZ CHYLA *Czy wystarczający jest próg wyłączenia prospektu emisyjnego na poziomie 2,5 mln EURO?* | 106

JAROSŁAW KOWALSKI *Wady i zalety postępowań odrębnych na przykładzie postępowania upominawczego i elektronicznego postępowania upominawczego* | 124

ANNA MARIA BARAŃSKA *Skuteczność wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia orzeczenia złożonego przed jego ogłoszeniem* | 136

MATEUSZ KORZENIAK, MATEUSZ SZURMAN *Przestępstwo manipulacji instrumentami finansowymi - analiza jurydyczna na tle regulacji rozporządzenia MAR i dyrektywy MAD II* | 154

KAMIL LEŚNIEWSKI *Słów kilka o instytucji wspólnych zespołów śledczych w przyrządzie polskiej procedury karnej* | 173

KAROL JUSZKA *Czynniki dotyczące podjęcia na nowo umorzonego postępowania przygotowawczego w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych* | 195

KAROLINA PALKA *Przestępstwo zniszczenia i uszkodzenia dziedzictwa archeologicznego w słowackim prawie karnym* | 205

MARLENA STRADOMSKA *Kryptowaluty jako zagrożenie dla systemu jednostki – analiza prawno – psychologiczna* | 222

PAULINA KOWALSKA *Udział radnego w głosowaniu a jego interes prawny* | 234

ANDRZEJ MICHALIK *Prawnopodatkowe konsekwencje udziału kościelnych osób prawnych w rozwijaniu sektora spółdzielni socjalnych osób prawnych* | 250

MAGDALENA MICHALSKA *Miejsce sądownictwa polubownego w polskim porządku konstytucyjnym* | 274

DOMINIK TYRAWA *Autostrada i droga ekspresowa jako obszar quasi specjalny w systemie dróg publicznych* | 291

PIOTR OLEJNICZAK *Problemy praktyczne związane z ustaleniem podmiotu opodatkowania podatkiem od nieruchomości* | 305

TRISTAN SKUPNIEWICZ *Geneza i rozwój standardów emisji spalin pojazdów w Unii Europejskiej* | 319

ŁUKASZ PIKUŁA *Christian Thomasius i koniec tradycji scholastycznej w nauce prawa* | 332

KRZYSZTOF BOKWA *„Baron Cygański” J. Straussa – spojrzenie prawne* | 355

KAROL SKOREK *Krytyka austriackiej szkoły ekonomicznej w ujęciu Oskara Langego* | 380

MARCIN MOLENDĄ, MARTA KRUHLAYĄ *Planowanie zasobów ludzkich w przedsiębiorstwie turystycznym* | 394

Glosa

TOMASZ RAKOCZY *Wykładnia językowa i celowościowa przepisu zawierającego katalog osób, którym przysługuje świadczenie pielęgnacyjne. Glosa do wyroku WSA w Poznaniu z dnia 29 czerwca 2017 r., II SA/Po 307/17 | 407*

SŁAWOMIR ZWOLAK *Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 września 2016 r., II OSK 3152/14 | 422*

Tekst źródłowy

ARTUR LIS *O humanitarnym nawracaniu pogan w świetle bulli Honoriusza III | 433*

Contents

Articles

KRZYSZTOF BOKWA, IWO JAROSZ *You betray – you must pay? Civil-law consequences of adultery and the modern erosion thereof* | 12

MAGDALENA STOPIAK *Relation between statements of will and statements of knowledge* | 30

TOMASZ PIOTROWSKI *Right to disseminate the image of an athlete* | 43

GABRIELA SACHA *Copyright and Artificial Intelligence* | 63

ARKADIUSZ KROKOWSKI *The issue of limiting indirectly the scope of powers of procuration in respect of third parties by creating the right to represent the partner in the civil law related partnership agreement* | 78

KAROLINA PALKA, MAREK STOLORZ *Simple joint stock company in Slovakia - general characteristics and selected problems* | 94

ŁUKASZ CHYLA *Is 2.5 million EUR prospectus exemption threshold enough?* | 106

JAROSŁAW KOWALSKI *The advantages and disadvantages of separate proceedings by the case of writ proceedings and electronic writ-of-payment proceedings* | 124

ANNA MARIA BARAŃSKA *Effectiveness of the motion for drawing and providing of the statement of reasons of the verdict submitted before it's announcement* | 136

MATEUSZ KORZENIAK, MATEUSZ SZURMAN *Market manipulation offence – juridical analysis under Market Abuse Regulation and Market Abuse Directive 2* | 154

KAMIL LEŚNIEWSKI *A few words about joint investigation teams from the perspective of Polish criminal procedure* | 173

- KAROL JUSZKA *Factors connected with resume preparatory criminal proceedings in the judgments issued by the Supreme Court and common courts* | 195
- KAROLINA PALKA *The crime of damaging and devaluation of archaeological heritage in Slovak criminal law* | 205
- MARLENA STRADOMSKA *Cryptocurrencies as a threat to the individual's system - legal and psychological analysis* | 222
- PAULINA KOWALSKA *Participation of the councillor in the voting and his legal interest* | 234
- ANDRZEJ MICHALIK *Legal and tax consequences of support church legal person in development of social cooperative movement* | 250
- MAGDALENA MICHALSKA *The position of arbitration in Polish constitutional order* | 274
- DOMINIK TYRAWA *Motorway and expressway as quasi special on public roads* | 291
- PIOTR OLEJNICZAK *Practical problems related to determining the subject of real estate taxation* | 305
- TRISTAN SKUPNIEWICZ *The origin and development of vehicle emissions standards in the European Union* | 319
- ŁUKASZ PIKUŁA *Christian Thomasius and the end of the scholastic tradition in the science of law* | 332
- KRZYSZTOF BOKWA *„The Gypsy Baron” by J. Strauss – a legal view* | 355
- KAROL SKOREK *Criticism of the Austrian school of economics in terms of Oskar Lange* | 380
- MARCIN MOLENDĄ, MARTA KRUHLAYĄ *Human resources planning in a tourist enterprise* | 394

Gloss

TOMASZ RAKOCZY *Linguistic and system interpretation of the legal article including the catalogue of persons entitled to nursing benefit. Gloss to the decision of WSA of Poznan from 29th of June 2017, II SA/Po 307/17* | 407

SŁAWOMIR ZWOLAK *Gloss to the judgment of the Supreme Administrative Court of 27 September 2016, file ref. II OSK 3152/14* | 422

Source text

ARTUR LIS *On the humanitarian conversion of pagans in the boulevard of Honorius III* | 433

Anna Maria Barańska

Skuteczność wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia orzeczenia złożonego przed jego ogłoszeniem

Effectiveness of the motion for drawing and providing of the statement of reasons of the verdict submitted before it's announcement

Wprowadzenie

Problem procesowy dotyczący chwili otwarcia biegu terminu do złożenia wniosku o sporządzenie pisemnego uzasadnienia orzeczenia tylko z pozoru może się wydawać błahy. Rozstrzygnięcie w przedmiocie odmowy przyjęcia wniosku w procesie karnym lub jego odrzucenia w postępowaniu cywilnym przekłada się bowiem wprost na uprawnienia apelacyjne i ma realny wpływ na ewentualne wzruszenie orzeczenia. Sytuację dodatkowo komplikuje okoliczność, że ani procedura karna ani cywilna nie reguluje wyraźnie trybu postępowania w przypadku, gdy wniosek o sporządzenie uzasadnienia został złożony przedwcześnie, tj. przed ogłoszeniem orzeczenia.

W chwili obecnej w polskiej judykaturze dominuje pogląd uznający wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia jeszcze przed ogłoszeniem wyroku za bezskuteczny. Tym niemniej, nie brak również orzeczeń o treści przeciwnej. W ostatnich miesiącach stanowisko zajął również Europejski Trybunał Praw Człowieka, który w wyroku z dnia 13 grudnia 2018 r. jednoznacznie przychylił się do mniejszościowego poglądu, uznając złożoną przeciwko Polsce skargę za uzasadnioną (stwierdzono naruszenie art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności).

Uwagi wprowadzające

Wyrok sądu I instancji zasadniczo nie podlega pisemnemu uzasadnieniu. Zarówno jednak w procedurze karnej, jak i cywilnej została przewidziana możliwość żądania przez uprawniony do tego podmiot sporządzenia uzasadnienia wydanego przez sąd rozstrzygnięcia. Zgodnie z art. 422 § 1 k.p.k.¹ w terminie zawitym 7 dni od daty ogłoszenia wyroku strona, a w wypadku wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, wydanego na posiedzeniu, także pokrzywdzony, mogą złożyć wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku. W podobny sposób kwestię tę reguluje art. 328 § 1 k.p.c.², który stanowi, że uzasadnienie wyroku sporządza się pisemnie na wniosek strony o doręczenie wyroku z uzasadnieniem zgłoszony w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji, a w przypadkach, o których mowa w art. 327 § 2 i art. 331 § 1¹ k.p.c. – od dnia doręczenia sentencji.

Niezależnie od procedury, warunkiem uzyskania odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem jest złożenie wniosku o jego sporządzenie na piśmie i doręczenie. W procedurze karnej legitymowane do złożenia wniosku są przede wszystkim strony, ewentualnie pokrzywdzony w przypadku wydania wyroku warunkowo umarzającego postępowanie. W dalszej kolejności wniosek ten może złożyć jeszcze podmiot zobowiązany na podstawie wyroku do zwrotu korzyści majątkowej lub podmiot zbiorowy, który zgłosił udział swojego przedstawiciela w sprawie przeciwko oskarżonemu o czyn będący podstawą odpowiedzialności tego podmiotu³. W procedurze cywilnej natomiast uzasadnienie w formie pisemnej sporządzane jest na wniosek jednej ze stron, interwenienta lub podmiotu działającego w postępowaniu na prawach strony (np. prokurator, Rzecznik Praw Obywatelskich itd.)⁴. W obu przypadkach wniosek ten powinien zostać sporządzony na piśmie i spełniać ogólne wymogi pisma procesowego. W procedurze cywilnej, w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych oraz w postępowaniu uproszczonym może on zostać złożony także w formie ustnej⁵.

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego, (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1987).

² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1360).

³ K. Eichstaedt, komentarz do art. 422 k.p.k., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, tom I, D. Świecki (red.), Warszawa 2018.

⁴ A. Zieliński, komentarz do art. 328 k.p.c., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, K. Flaga – Gieruszyńska (red.), A. Zieliński (red.), Warszawa 2017.

⁵ K. Markiewicz, komentarz do art. 328 k.p.c., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–366*, K. Piasecki (red.), Warszawa 2016.

Wniosek powinien przy tym jednoznacznie wyrażać wolę otrzymania pisemnego uzasadnienia wyroku, a w przypadku wyroków karnych doprecyzowywać również zakres przedmiotowy i podmiotowy żądania.

Termin do złożenia wniosku w procedurze karnej wynosi 7 dni, a w procedurze cywilnej tydzień. Poza ustawowo określonymi wyjątkami rozpoczyna on swój bieg od daty (dnia) ogłoszenia wyroku i ma charakter zawity. Spóźniony wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem podlega odrzuceniu w postępowaniu cywilnym. W postępowaniu karnym natomiast odmowa przyjęcia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku na piśmie następuje w drodze zaskarżalnego zarządzenia.

Kończąc, należy jeszcze zwrócić uwagę na możliwość ustnego wygłaszania uzasadnienia wyroku w procedurze cywilnej, bezpośrednio po ogłoszeniu sentencji. Nowelą z dnia 26 września 2014 r. ustawodawca dopuścił taką alternatywę w przypadku posiedzeń, których przebieg jest utrwalany przy pomocy urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk. Tak wygłoszone uzasadnienie zwalnia sąd od konieczności sporządzenia go następnie w formie pisemnej. W razie zaś złożenia wniosku o doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem, wyrok doręczany jest wraz z transkrypcją wygłoszonego uzasadnienia (art. 331 § 2 k.p.c.)⁶.

Stanowisko dominujące

Zarówno art. 422 § 1 k.p.k., jak i art. 328 § 1 k.p.c. stanowią, że wniosek o sporządzenie i doręczenie pisemnego uzasadnienia wyroku winien zostać złożony w określonym terminie od daty (dnia) ogłoszenia wyroku (sentencji). Nie odnosi się jednak w żaden sposób do sytuacji, w których wspomniany wniosek zostanie złożony w okresie poprzedzającym publikację orzeczenia.

a. Procedura karna

Rozstrzygając ten problem na gruncie procedury karnej, zarówno doktryna⁷, jak i Sąd Najwyższy stanęli na stanowisku, że tak złożony wniosek uznać należy za bezskuteczny z uwagi na brak pewności, czy wyrok zostanie ogłoszony, czy wręcz

⁶ Por. E. Rudkowska – Ząbczyk, komentarz do art. 328 k.p.c., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, E. Marszałkowska – Krześ (red.), Warszawa 2018.

⁷ Por. m. in. K. Eichstaedt, *op. cit.*; R. Ponikowski, J. Zagrodnik, komentarz do art. 422 k.p.k., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, J. Skorupka (red.), Warszawa 2018; A. Ważny, komentarz do art. 422 k.p.k., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, A. Sakowicz (red.), Warszawa 2018; P. Rogoziński, komentarz do art. 422 k.p.k., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*, S. Steinborn (red.), Warszawa 2016.

wydany. Jak zauważa K. Eichstaedt, złożenie wniosku o uzasadnienie wyroku jest oświadczeniem woli składanym w związku z wydaniem wyroku o określonej treści, a zatem nie może nastąpić w okresie, w którym wyrok jeszcze nie istnieje⁸. W postanowieniu z dnia 11 października 2002 r.⁹, Sąd Najwyższy stwierdził, że wniosek strony o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku złożony przed datą ogłoszenia wyroku, jest bezskuteczny, o ile nie zostanie ponowiony w terminie, o którym mowa w art. 422 § 1 k.p.k. Rozstrzygnięcie to doczekało się następnie krytycznej glosy autorstwa S. Przyjemskiego¹⁰, w której zauważono, że teza przedstawiona przez Sąd Najwyższy jest zbyt stanowcza i w pewnych okolicznościach złożony przed ogłoszeniem wyroku wniosek o sporządzenie jego uzasadnienia powinien wywołać skutki prawne.

W postanowieniu z dnia 19 sierpnia 2009 r., IV KZ 38/09,¹¹ Sąd Najwyższy podtrzymał jednak dotychczasowe stanowisko, wskazując, że przyjęcie odmiennego poglądu prowadziłoby to absurdalnej konkluzji, że wniosek taki może zostać złożony praktycznie na każdym etapie postępowania. Podobnie Sąd Najwyższy wypowiedział się w postanowieniu z dnia 15 kwietnia 2010 r., III KZ 28/10¹², stwierdzając, że „nie budzi żadnych wątpliwości, że złożenie wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku może być skutecznie dokonane wyłącznie po ogłoszeniu wyroku”. Jednocześnie zauważył jednak, że z uwagi na treść art. 16 § 2 k.p.k. sąd winien pouczyć składającego wniosek, że dopiero jego podtrzymanie lub ponowienie w terminie wskazanym w art. 422 § 1 k.p.k. uczyni go skutecznym. Brak tego rodzaju informacji zaś doprowadził w rozpatrywanej sprawie do sytuacji, w której składający wniosek pozostawał w uzasadnionym przekonaniu, że jego wniosek został poprawnie złożony. Konkludując, wskazał na zasadność przywrócenia w takiej sytuacji terminu do złożenia przedmiotowego wniosku.

Powyższy pogląd podzielił również Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 19 lutego 2013 r., II KZ 5/13¹³, w którym podkreślił, że przy tak sformułowanym

⁸ K. Eichstaedt, *op. cit.*

⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2002 r., WA 53/02, Legalis nr 55932.

¹⁰ S. Przyjemski, *Glosa do postanowienia SN z dnia 11 października 2002 r.*, WA 53/02, OSP 2003, nr 10, s. 127.

¹¹ Legalis nr 450712; tak też: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2009 r., III KZ 61/09, Legalis nr 309941; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 r., IV KZ 30/10, Legalis nr 451567; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2011 r., III KZ 36/11, Legalis nr 509967; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2013 r., V KZ 15/13, Legalis nr 666740.

¹² Legalis nr 451058.

¹³ Legalis nr 599680.

brzmieniu art. 422 § 1 k.p.k. bieg terminu dla dokonania czynności w postaci złożenia wniosku rozpoczyna się dopiero z chwilą ogłoszenia wyroku. Początkiem biegu terminu jest dzień następny po dniu, od którego termin się liczy, a zatem dopiero dopełnienie warunku w postaci publikacji orzeczenia czyni złożenie wniosku o uzasadnienie procesowo skutecznym.

Odmienne stanowisko w tej sprawie zajął natomiast Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 22 maja 2014 r., III KZ 15/14¹⁴, stwierdzając, że art. 422 § 3 k.p.k. nie daje podstaw do odmowy przyjęcia wniosku o sporządzenie i doręczanie uzasadnienia wyroku złożonego jeszcze przed jego ogłoszeniem. Zgodnie z jego brzmieniem odmawia się bowiem wyłącznie przyjęcia wniosku złożonego po terminie lub w razie zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 120 k.p.k. Zwrócił przy tym uwagę, że: „art. 422 § 3 k.p.k. w zw. z art. 422 § 1 k.p.k. ma charakter regulacji bezpośrednio określającej sposób realizacji jednego z najistotniejszych aspektów konstytucyjnego prawa do sądu, co wyklucza możliwość takiej interpretacji tych przepisów, która wbrew wykładni językowej prowadziłaby do zawężenia tego prawa”. Jeśli zatem nie zachodzi żadna wątpliwość odnośnie treści wniosku i przedmiotu żądania, to wniosek winien zostać uwzględniony, nawet jeśli został złożony jeszcze przed ogłoszeniem wyroku. Sama ta okoliczność nie może bowiem przesądzać o jego bezskuteczności.

Pogląd ten został skrytykowany w głosie autorstwa J. Kosonogi, który ocenił zaprezentowany w postanowieniu pogląd jako „co najmniej dyskusyjny”¹⁵. Zwrócił uwagę, że w swoich rozważaniach Sąd skupił się wyłącznie na końcowym momencie terminu, podczas gdy art. 422 § 1 k.p.k. wyraźnie określa również jego początek. Przyjęcie poglądu, który kwestię tę pomija, prowadzi natomiast do nieakceptowalnej tezy, że wniosek o sporządzenie uzasadnienia może zostać złożony właściwie już od samego początku postępowania, o ile tylko nastąpi to przed upływem wspomnianego terminu końcowego. W konsekwencji, wniosek zaczyna mieć charakter abstrakcyjny, gdyż pozwala żądać uzasadnienia rozstrzygnięcia, które jeszcze nie istnieje. Glosator odniósł się też do podnoszonych przez Sąd Najwyższy argumentów dotyczących znaczenia możliwości zapoznania się z częścią motywacyjną wyroku z punktu widzenia realizacji konstytucyjnego prawa do sądu. Jego zdaniem możliwość złożenia wniosku o uzasadnienie jeszcze przed ogłoszeniem wyroku „postponuje znaczenie motywów ustnych”, wpływając negatywnie na „prewencyjno – wychowawcze znaczenie posiedzenia sądowego,

¹⁴ Legalis nr 1024768.

¹⁵ J. Kosonoga, *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2014 r., III KZ 15/14*, „IUS NOVUM” 2015, nr 3, str. 201.

które znajduje swój wyraz także w ogłaszaniu wyroku i przytaczaniu zasadniczych powodów rozstrzygnięcia¹⁶.

Reasumując, pogląd wyrażony w postanowieniu z dnia 22 maja 2014 r. nie doczekał się szerszej aprobaty, a w kolejnych latach Sąd Najwyższy konsekwentnie reprezentował wcześniejsze stanowisko zgodnie z którym wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku musi zostać złożony w zawitym terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyroku. W przypadku zaś jego złożenia jeszcze przed tym zdarzeniem, konieczne jest jego ponowienie lub złożenie pisemnego oświadczenia o jego podtrzymaniu¹⁷.

W tożsamy sposób Sąd Najwyższy orzekł nawet w postanowieniu z dnia 23 sierpnia 2018 r., V KZ 35/18¹⁸, w sytuacji, gdy wniosek o sporządzenie uzasadnienia został złożony przez oskarżyciela posiłkowego bezpośrednio po rozprawie apelacyjnej, ale jeszcze przed ogłoszeniem wyroku. Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy była także okoliczność, że oskarżyciel posiłkowy był obecny na rozprawie, a z przyczyn zdrowotnych nie był w stanie poczekać do czasu ogłoszenia wyroku.

b. Procedura cywilna

Bardzo podobnie kwestia ta kształtuje się w odniesieniu do procedury cywilnej. W judykaturze Sądu Najwyższego już od czasów przedwojennych jednolicie przyjmowano, że wniosek strony o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia złożony przed ogłoszeniem jego sentencji, nawet w tym samym dniu, w którym dokonano ogłoszenia, jest przedwczesny, a tym samym bezskuteczny¹⁹. Na podobnym stanowisku stoi również doktryna²⁰.

¹⁶ *Ibidem*, str. 204.

¹⁷ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2017 r., III KZ 23/17, *Legalis* nr 1632715; tak też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2017 r., II KZ 20/17, *Legalis* nr 1656776; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2018 r., IV KZ 22/1, *Legalis* nr 1798280.

¹⁸ *Legalis* nr 1832831.

¹⁹ Por. m. in. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 1935 r., C.III. 339/33, *Zb.Urz.* 1935, poz. 356; orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 1935 r., C.I. 1924/34, „*Gazeta Sądowa Warszawska*” 1936, nr 1, s. 5; orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 1936 r., C.III. 84/35, „*Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*” 1937, nr 1, s. 170; orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 1938 r., C.II. 2052/37, „*Systematyczny Przegląd Orzecznictwa*”, t. I, poz. 57; orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 29 września 1945 r., C.I. 51/45, „*Państwo i Prawo*” 1946, nr 8, s. 126.

²⁰ A. Zieliński, *op. cit.*; J. Gudowski, komentarz do art. 328 k.p.c., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Postępowanie rozpoznawcze*, T. Ereciński (red.), Warszawa 2016; E. Rudkowska – Ząbczyk, *op. cit.*; K. Markiewicz, *op. cit.*

W uchwale z dnia 30 czerwca 1989 r., III CZP 67/89²¹ Sąd Najwyższy wskazał, że: „w myśl art. 328 § 1 k.p.c. uzasadnienie wyroku sporządza się na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji wyroku. Zasadą jest zatem sporządzanie uzasadnienia wyroku na żądanie strony zgłoszone w przepisany terminie. Uwzględniając zaś zasadę, że sąd doręcza wyrok z uzasadnieniem, a nie samą sentencję, ustawodawca stanowi w art. 331 k.p.c., że wyrok z uzasadnieniem doręcza się tylko stronie, która w terminie tygodniowym od ogłoszenia jego sentencji zażądała sporządzenia uzasadnienia. W obu powołanych przepisach sformułowania „od dnia ogłoszenia sentencji wyroku” nie sposób rozumieć inaczej, jak jako wyraźne określenie daty rozpoczęcia biegów ustanowionych w nich terminów ustawowych, oznaczonych w tygodniach”. W postanowieniu z dnia 19 czerwca 2012 r., II UZ 24/12²², Sąd Najwyższy dodał natomiast, że nie jest nawet obowiązkiem sądu udzielanie w tym zakresie pouczeń stronom oraz innym uczestnikom postępowania, gdyż omawiana czynność i jej skutek zostały w ustawie wyraźnie określone.

Następnie, w postanowieniu z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CZ 170/11²³ Sąd Najwyższy podkreślił, że sekwencja zdarzeń na tle art. 328 § 1 k.p.c. jest jednoznaczna, najpierw musi dojść do ogłoszenia sentencji, a dopiero potem można złożyć wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia. Z tego względu nawet złożenie wniosku w ten sam dzień, co publikacja orzeczenia, ale jeszcze przed jego rzeczywistym ogłoszeniem, musi zostać uznane za przedwczesne i bezskuteczne. Powyższa teza została następnie doprecyzowana w postanowieniu z dnia 3 października 2012 r., II UZ 40/12²⁴, w uzasadnieniu którego wyjaśnione, że decydujące znaczenie dla otwarcia biegu tygodniowego terminu ma nie tyle dzień ogłoszenia sentencji, ale bezpośrednia chwila dokonania tej czynności.

Z poglądem aprobującym bezskuteczność wniosku o sporządzenie uzasadnienia złożonego w dniu ogłoszenia nie zgodził się natomiast Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 października 2012 r., I CZ 153/12²⁵, zwracając uwagę na to, że „ustawa wiąże skutki prawne z określoną z uwzględnieniem

²¹ Lex nr 5280, z aprobującą glosą B. Bładowskiego, OSP 1990, nr 9, s. 326. Tak też: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2000 r., sI PKN 406/00, Legalis nr 48694; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2002 r., I CZ 115/02, Legalis nr 141130hhhhhhz uwagi dotyczące twarcia terminu ma nie tyle dzień ogłoszenia oraz innym uczestnikom osesń, co publikacja rozstrzgnięcia; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2011 r., I CZ 121/11, Legalis nr 1214063.

²² Legalis nr 537281.

²³ Legalis nr 491889. Tak też: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2012 r., III CZ 39/12, Legalis nr 511981.

²⁴ Legalis nr 613022.

²⁵ Legalis nr 561291.

minut i godzin chwilą dokonania czynności tylko wyjątkowo, jak np. w art. 626⁶ § 1 k.p.c.”. W przywołanym postanowieniu Sąd Najwyższy wskazał na brzmienie art. 165 § 1 k.p.c., zgodnie z którym terminy procesowe oblicza się według przepisów prawa cywilnego, w myśl których najkrótszą jednostką czasu jest doba. Zarówno bowiem terminy oznaczone w dniach, jak i tygodniach, miesiącach i latach zaczynają się i kończą się wraz z upływem określonego dnia (doby). Przy obliczaniu terminu uwzględnieniu podlega zatem zawsze cały dzień (doba), a nie dopiero od chwili, w której wystąpiło zdarzenie stanowiące o jego początku. W konsekwencji, dzień ogłoszenia sentencji podlega uwzględnieniu w całości przy obliczaniu tygodniowego terminu, o którym mowa w art. 328 § 1 k.p.c. W świetle art. 112 k.c.²⁶ w zw. z art. 165 § 1 k.p.c. i art. 328 § 1 k.p.c. nie można uznać omawianego wniosku za bezskuteczny, jeśli został on złożony w dniu publikacji orzeczenia, ale jeszcze przed chwilą jego ogłoszenia. Poprawność tego wyводу potwierdza również sama treść art. 328 § 1 k.p.c., w którym mowa jest o „dniu”, a nie „chwili” ogłoszenia sentencji. Zdaniem Sądu odmienne rozumowanie nie może się również ostać w świetle art. 165 § 2 k.p.c., który zrównuje skutki wniesienie pisma bezpośrednio do sądu ze skutkami jego nadania w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego. Potwierdzenie nadania przesyłki ograniczone jest zaś zawsze do wskazania dnia i godziny (bez minut) jej wysłania. W praktyce może się więc zdarzyć, że w przeciągu tej samej godziny zostanie wygłoszona sentencja oraz oddany na poczcie wniosek o sporządzenie uzasadnienia. Z uwagi jednak na umieszczaną na stemplu informację nie będzie możliwe ustalenie, jaka była rzeczywista sekwencja zdarzeń, tj. czy najpierw doszło do ogłoszenia czy też nadania wniosku.

Pogląd ten został następnie poparty w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2015 r., II UZ 80/14²⁷. Orzeczenie to zostało zaaprobowane w głosie A. Łazarskiej²⁸, w której autorka zwróciła uwagę na konieczność odróżnienia terminu na złożenie wniosku od spełnienia warunku istnienia orzeczenia. Wywód Sądu Najwyższego, uzupełniła stwierdzeniem, że art. 328 § 1 k.p.c. ustanawia nie tylko termin, ale i warunek. Dopiero więc wystąpienie zdarzenia, jakim jest ogłoszenie wyroku, otwiera się bieg terminu do złożenia wniosku. Zgodnie zaś z art. 116 § 1 k.c., jeśli skutki czynności prawnej mają powstać

²⁶ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny, (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1025).

²⁷ Legalis nr 1200720.

²⁸ A. Łazarska, *Postępowanie cywilne - postępowanie przed sądem pierwszej instancji - ogłoszenie sentencji wyroku - uchybienie terminu do złożenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. Glosa do postanowienia SN z dnia 25 października 2012 r., ICZ 153/12, OSP 2016, nr 3, s. 26.*

w oznaczonym terminie, to stosuje się odpowiednio przepisy o warunku zawieszającym. Wniosek o sporządzenie uzasadnienia, zgłoszony przed ogłoszeniem wyroku, wywołuje więc skutki procesowe od momentu zaistnienia zdarzenia, jakim jest ogłoszenie orzeczenia. Autorka sceptycznie ustosunkowała się również do skonstruowanego przez Sąd Najwyższy pozaustawowego domniemania, zgodnie z którym w razie trudności z określeniem dokładnej godziny wysłania wniosku wątpliwości należy rozstrzygać na korzyść jego nadawcy. Podkreśliła przy tym, że nadrzędnym celem analizowanych przepisów jest określenie terminu końcowego, wraz z upływem którego orzeczenie się uprawomocni. Wreszcie zauważyła, że interes procesowy zgłaszającego wniosek o uzasadnienie jest niezależny od wyniku opublikowanego rozstrzygnięcia.

Polemikę z zaprezentowanym wyżej stanowiskiem podjął na nowo Sąd Najwyższy w postawieniu z dnia 13 czerwca 2013 r., V CZ 21/13²⁹, w którym stwierdził, że przedstawiona w postanowieniu z dnia 25 października 2012 r. interpretacja pomija okoliczność, że wyrok istnieje dopiero od chwili ogłoszenia jego sentencji. Do czasu ogłoszenia orzeczenia wniosek taki jest więc bezprzedmiotowy. I choć prawdą jest, że bieg tygodniowego terminu rozpoczyna się już wraz z początkiem dnia ogłoszenia sentencji, to dopiero po dokonaniu tej czynności może on wyrzucić jakiegokolwiek skutki procesowe. Zdaniem Sądu, *„za taką wykładnią przemawia nie tylko brzmienie i sens omawianego przepisu, w związku z art. 332 § 1 k.p.c., lecz także to – co podkreślał Sąd Najwyższy już w orzecznictwie przedwojennym – że interes procesowy w żądaniu sporządzenia i doręczenia uzasadnienia orzeczenia ma strona, która przegrała sprawę, a o tym że ją przegrała może dowiedzieć się dopiero z sentencji orzeczenia (porównaj między innymi wskazane już orzeczenie z dnia 24 października 1935 r. C.II 1244/35)”*.

Stanowisko zaprezentowane w postanowieniu z dnia 25 października 2012 r. oraz 10 marca 2015 r. skrytykował następnie Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 maja 2017 r., III CZP 18/17³⁰, w której po raz kolejny podkreślił, że wyrok istnieje dopiero od chwili jego ogłoszenia, a zatem wcześniej wniosek musi zostać uznany za bezprzedmiotowy. Wskazał również na technologiczne możliwości precyzyjnego określenia chwili nadania przesyłki pocztowej, zaznaczając przy tym, że ewentualne wątpliwości w tym zakresie należy rozstrzygać na korzyść składającego wniosek. Zwrócił też uwagę, że: *„w sytuacjach wyjątkowych, w których odroczone ogłoszenie wyroku nastąpiło w innym czasie niż oznajmiony stronom, co spowodowało przedwczesne, ale niezawinione przez stronę lub jej pełnomocnika*

²⁹ Legalis nr 734586.

³⁰ Legalis nr 1598977.

wniesienie nieskutecznego wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia tego wyroku, nie jest wyłączone – jeżeli termin określony w art. 328 § 1 k.p.c. upłynął – dochodzenie jego przywrócenia na zasadach przewidzianych w art. 168 i n. k.p.c.”. Podsumowując swoje rozważania stwierdził, że: „nieskuteczność wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku złożonego przed ogłoszeniem (podpisaniem) jego sentencji wynika z jego niedopuszczalności; nieistnienie wyroku w chwili zgłaszania wniosku o jego uzasadnienie oznacza brak substratu (przedmiotu) wniosku, podlega on zatem odrzuceniu jako niedopuszczalny, podobnie jak środek zaskarżenia skierowany przeciwko sententiae non existit”.

Orzeczenie to doczekało się krytycznej glosy autorstwa M. Rzewuskiego. Autor ten, choć co do zasady zgodził się z zaprezentowaną przez Sąd Najwyższy tezą, to w świetle obowiązujących przepisów uznał ją wyłącznie za postulat *de lege ferenda*. Z treści art. 328 § 1 k.p.c. wynika bowiem wprost, że uzasadnienie wyroku sporządza się na wniosek złożony w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji. Dzień zaś w rozumieniu przepisów prawa cywilnego oznacza okres pomiędzy godziną 00:00 a godziną 24:00. W konsekwencji, zgodnie z wykładnią semantyczną wspomnianego przepisu godzina ogłoszenia wyroku nie ma znaczenia dla kwestii liczenia terminu procesowego. Autor zwrócił przy tym uwagę na różnice w brzmieniu art. 328 § 1 k.p.c. oraz art. 422 § 1 k.p.k., który traktuje o terminie 7 dni liczonym od daty publikacji. Zdaniem autora zaś pojęcie „daty” jest pojęciem szerszym niż pojęcie „dnia” i może swoim zakresem obejmować również godzinę oraz minutę dokonania czynności. Poza tym, akceptacja prezentowanego przez Sąd Najwyższy poglądu musiałaby konsekwentnie skutkować przyjęciem, że termin tygodniowy kończy swój bieg o godzinie odpowiadającej publikacji wyroku, a nie dopiero z końcem ostatniego dnia terminu.

Na zakończenie glosator zaznaczył, że stanowisko Sądu Najwyższego wprowadza nieuzasadnione rozróżnienie pomiędzy składającym wniosek bezpośrednio w sądzie, a osobą korzystającą z usług operatora pocztowego, bezsprzecznie faworyzując tę drugą opcję. Krytycznie odniósł się przy tym do koncepcji precyzyjnego ustalania godziny nadania przesyłki na pocztę przy pomocy systemu informatycznego.

Sprawa Witkowski przeciwko Polsce

Prezentowane na gruncie obu procedur, konsekwentne stanowisko judykatury nie przekonało też Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który w wyroku

z dnia 13 grudnia 2018 r.³¹ w sprawie przeciwko Polsce stwierdził naruszenie prawa do sądu z uwagi na odmowę przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie uzasadnienia orzeczenia sądu I instancji. Przywołane postępowanie zostało zainicjowane skargą zarzucającą naruszenie prawa dostępu do sądu wskutek niemożności wniesienia apelacji od wyroku sądu I instancji spowodowanej odmową przyjęcia przez ten sąd wniosku skarżącego o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku, mimo że wniosek został złożony w dniu ogłoszenia wyroku. W uzasadnieniu skargi podnoszono, że zaprezentowana przez sądy krajowe wykładnia jest sprzeczna z art. 422 § 3 k.p.k., w którego treści wskazana została wyłącznie przesłanka przekroczenia terminu.

W rozpatrywanym stanie faktycznym skarżący nie stawiał się na rozprawę w dniu 12 marca 2013 r., na której poinformowano o odroczeniu ogłoszenia wyroku na dzień 19 marca 2012 r. Mimo to, w dniu 19 marca 2013 r. o godz. 9:40 złożył w sądzie wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku. Wyrok ten został jednakże ogłoszony dopiero o godz. 10:45. W konsekwencji, sąd I instancji odmówił przyjęcia wniosku z uwagi na jego przedwczesność, a jego decyzję utrzymał następnie w mocy sąd odwoławczy. W międzyczasie, skarżący złożył jeszcze wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia i doręczenia wyroku wraz z uzasadnieniem, który jednak również został oddalony.

Rozstrzygając sprawę, Trybunał w pierwszej kolejności przypomniał, że choć przepisy dotyczące wnoszenia środków odwoławczych podlegają wymogom prawnym, to sądy przy ich stosowaniu powinny unikać zarówno nadmiernego formalizmu, który mógłby podważyć zasadę rzetelności postępowania, jak i nadmiernej elastyczności, która prowadziłaby do uchylenia przewidzianych przez prawo wymogów proceduralnych.

Następnie zauważył, że w art. 422 § 3 k.p.k. wymieniono wyłącznie dwie sytuacje, w których sąd ma możliwość odmówić przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku, tj. gdy wniosek został złożony przez osobę nieuprawnioną oraz gdy wniosek został złożony po upływie siedmiodniowego terminu od daty ogłoszenia wyroku. Z tego względu wykładnia przepisów prowadząca do odmowy przyjęcia wniosku również w sytuacji, gdy złożono go jeszcze przed ogłoszeniem wyroku, prowadzi do ograniczenia prawa do rozpoznania sprawy przez sąd odwoławczy. Zdaniem Trybunału nie bez znaczenia w sprawie był również fakt, że w ustalonym stanie faktycznym wniosek został zgłoszony

³¹ Wyrok ETPC z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie Witkowski przeciwko Polsce, <https://www.ms.gov.pl/pl/orzeczenia-etpcz/listByYear.html?ComplainantYear=2018>.

w tym samym dniu, w którym nastąpiła publikacja wyroku. Zwrócił on też uwagę na to, że postanowienie sądu w sprawie odmowy przyjęcia wniosku o sporządzenie uzasadnienia nastąpiło dopiero w dniu 15 kwietnia 2013 r., a zatem już po upływie siedmiodniowego terminu do wniesienia wniosku. W konsekwencji, skarżący nie miał realnej możliwości ponowienia w terminie złożonego uprzednio wniosku. Do tego czasu zaś pozostawał on w uzasadnionym przeświadczeniu, że działa zgodnie z wymogami prawa.

Zdaniem Trybunału rozpatrujący sprawę sąd nie dochował należytej staranności w wykonywaniu swoich obowiązków. Dopiero bowiem w 6 dniu biegu terminu do złożenia spornego wniosku wydał postanowienie o odmowie jego przyjęcia. Wiedział zatem, że zostanie ono doręczone stronie już po upływie terminu, co z kolei uniemożliwi naprawienie powstałego uchybienia w ustawowym terminie. Trybunał nadmienił także, że niezrozumiałe są dla niego powody, dla których sąd odstąpił od wezwania skarżącego celem podtrzymania złożonego przedwcześnie wniosku. Podsumowując swoje wywody, Trybunał uznał, że: *„w niniejszej sprawie doszło do naruszenia prawa skarżącego, bowiem zastosowana przez sąd krajowy wykładnia, zresztą niejednolita (zob. paragrafy 26 – 28 powyżej), przepisów dotyczących przepisane terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia, przestała służyć pewności prawa i należytemu sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości oraz stanowiła swoistą przeszkodę, która pozbawiła skarżącego możliwości rozpoznania jego sprawy przez sąd odwoławczy”*.

Podsumowanie

Na gruncie obu procedur za dominujący w chwili obecnej uznać należy pogląd, zgodnie z którym złożenie wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia jeszcze przed ogłoszeniem wyroku jest bezskuteczne. Z trochę mniejszą stanowczością w tym zakresie wypowiada się Sąd Najwyższy na gruncie przepisów procedury cywilnej. W przypadku art. 328 § 1 k.p.c. z pewnością można znaleźć więcej orzeczeń, w których polemizuje się z dominującym stanowiskiem, opowiadając się zwłaszcza za skutecznością wniosków złożonych w tym samym dniu, w którym następnie doszło do publikacji orzeczenia.

W świetle omawianego problemu jako przełomowe jawi się najnowsze rozstrzygnięcie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które jednoznacznie krytykuje prezentowany przez polskie sądy formalizm. Co ciekawe i warte podkreślenia, wyrok ten został wydany w oparciu o stan faktyczny dotyczący procedury karnej, na tle której przywołane stanowisko jest najbardziej ugruntowane.

Mimo to Trybunał nie miał wątpliwości, że to nie skarżący, ale sąd nie dochował należytej staranności, rezygnując chociażby z wezwania składającego wniosek do jego ponowienia. Wskazał też, że taka wykładnia art. 422 § 1 k.p.k. ogranicza prawo jednostki do sądu.

W kontekście powyższych uwag trudno nie przyznać Trybunałowi racji, że dominujące obecnie stanowisko polskich sądów jest bardzo rygorystyczne. Wąska wykładnia omawianych przepisów rzeczywiście może budzić wątpliwości, co do jej zgodności z konstytucyjnym prawem do sądu. Sporna może się wydawać również taka interpretacja tych przepisów, która wbrew wykładni językowej prowadzi do ich zawężenia. Dokonując analizy omawianych norm, sądy chętnie pomijają bowiem treść art. 422 § 3 k.p.k. oraz 328 § 1 zd. 2 k.p.c., w których został zawarty katalog przypadków umożliwiających odpowiednio odmowę przyjęcia lub odrzucenie wniosku. Żaden z tych przepisów nie zezwala zaś na nieuwzględnienie wniosku z uwagi na jego przedwczesność. Nie sposób zatem wyzbyć się wrażenia, że prezentowane stanowisko jest tylko z pozoru spójne, gdyż tylko wybiórczo opiera się na literalnej wykładni przywołanych regulacji. Nie przekonują przy tym argumenty, że najpierw zainteresowana jednostka powinna wysłuchać rozstrzygnięcia oraz motywów ustnych, a dopiero potem zdecydować o zasadności złożenia wniosku o sporządzenie pisemnego uzasadnienia. Skutkuje to postrzeganiem pisemnych motywów orzeczenia wyłącznie w płaszczyźnie procesowej, podczas gdy obecnie zapewniają one również realizację zasady transparentności sądownictwa. Możliwość żądania sporządzenia i doręczenia uzasadnienia jest zresztą niezależna od wyniku sprawy, a stawiennictwo na ogłoszeniu orzeczenia nie jest obligatoryjne.

Istotne wydaje się również odwołanie do nadrzędnego celu tych przepisów, którym jest określenie terminu, wraz z upływem którego orzeczenie się uprawomocni, definitywnie uniemożliwiając jego zaskarżenie. Z punktu widzenia prowadzenia postępowania zupełnie irrelevantna pozostaje natomiast okoliczność, że wniosek został złożony jeszcze przed wydaniem ostatecznego rozstrzygnięcia. Różnego typu wnioski zresztą są składane w toku postępowania, a ich dopuszczalność nie jest kwestionowana. Tytułem przykładu można tu wskazać wniosek o nadanie klauzuli wykonalności oraz nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności, które składane w początkowej fazie postępowania również dotyczą orzeczenia jeszcze nie istniejącego, które niekoniecznie zostanie w ogóle wydane. Co więcej, przywołane wnioski mogą się okazać bezprzedmiotowe również z tego powodu, że nie tyle nie dojdzie do wydania orzeczenia w sprawie, ale będzie ono niekorzystne dla wnoszącego, a zatem jego wniosek okaże się bezprzedmiotowy. Tym niemniej, sądy bez zastrzeżeń akceptują ich

warunkowy charakter. W konsekwencji, wielokrotnie przywoływany przez Sąd Najwyższy argument absurdalności konkluzji dopuszczającej złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia na każdym etapie postępowania wydaje się tracić na znaczeniu. Bezspornie bowiem praktyka zna takie przypadki i powszechnie je akceptuje.

Następnie, warto zwrócić uwagę na kwestię początku biegu terminu na złożenie wniosku. O ile bowiem jego określenie w świetle art. 422 § 1 k.p.k. nie stanowi problemu, gdyż art. 123 § 1 k.p.k. jednoznacznie wskazuje, że bieg terminu oznaczonego w dniach rozpoczyna się w dniu następnym po dniu, w którym doszło do zdarzenia go inicjującego, to treść art. 328 § 1 k.p.c. może budzić pewne wątpliwości z uwagi na odwołanie w nim do terminu tygodniowego od dnia ogłoszenia sentencji. Nie przekonuje jednak stanowisku Sądu Najwyższego, jakoby decydujące znaczenia miała tutaj chwila ogłoszenia sentencji, a nie dzień liczony od godziny 00:00 do 24:00. Nie znajduje ono żadnego uzasadnienia w przepisach prawa, wręcz jest ono z nimi sprzeczne. Przepisy kodeksu cywilnego, do których odsyła art. 165 § 1 k.p.c., precyzyjnie określają początek i koniec terminu liczonego w tygodniach. Co więcej, naturalną konsekwencją przyjęcia takiej wykładni tego przepisu, byłby wniosek, że przedmiotowy termin nie kończy się wraz z końcem ostatniego dnia, ale wraz z upływem godziny, o której wydane zostało orzeczenie. Dodatkowo, trudno zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, że wniosek złożony przed ogłoszeniem orzeczenia jest absolutnie bezprzedmiotowy i z tego względu nie może wywrzeć skutku prawnego. Takie stanowisko wydaje się być przejawem nadmiernego i niczym nieuzasadnionego formalizmu, który prowadzi wyłącznie do ograniczenia możliwości skutecznego wniesienia środka odwoławczego. Jest bowiem oczywistym, że podobnie jak w przypadku przywołanych wyżej wniosków, oświadczenie woli składającego wniosek ogranicza się do tych przypadków, w których orzeczenie zostanie rzeczywiście wydane.

Wskazać również należy na kontrowersje narosłe wokół możliwości nadania wniosku o sporządzenie uzasadnienia za pomocą operatora pocztowego oraz związane z tym komplikacje z ustaleniem precyzyjnego godziny wysyłki. Nie sposób nie zgodzić się w tym miejscu z obserwacją M. Rzewuskiego, że prezentowane przez Sąd Najwyższy zapatrywanie co do możliwości każdorazowego ustalenia przez sąd dokładnej chwili nadania pisma, nie znajdzie odzwierciedlenia w praktyce. Można bowiem z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością stwierdzić, że jeśli godzina wysłania i publikacji będzie zbieżna, to nie zostanie sprawdzona rzeczywista sekwencja zdarzeń. W konsekwencji, dojdzie więc do nieuzasadnionego zróżnicowania sytuacji osób składających wnioski w biurze

podawczym oraz na poczcie. Przyjęcie z kolei „optymistycznego” założenia, że sądy będą przeprowadzać za każdym razem stosowne postępowanie dowodowe celem ustalenia dokładnej daty i godziny, nieuchronnie doprowadzi do przewlekłości i paraliżu postępowania międzyinstancyjnego.

Reasumując, nie sposób zaprzeczyć, że dominująca obecnie interpretacja jest przejawem bardzo rygorystycznej wykładni prawa, która niekoniecznie służy ochronie praw, a wręcz może utrudniać ich dochodzenie. Mając na uwadze treść art. 5 k.p.c. oraz art. 16 § 2 k.p.k., trudno zrozumieć, dlaczego sądy nie wzywają chociażby do sprecyzowania żądania poprzez jego podtrzymanie lub ponowienie. Literalne brzmienie przepisów nie jest bowiem tak jednoznaczne, jak przedstawia to Sąd Najwyższy. Jako szczególnie niezrozumiałe jawi się przy tym nieuwzględnianie wniosków składanych w dzień ogłoszenia orzeczenia. Zwłaszcza w tych przypadkach warto byłoby się zastanowić, czy nie jest to jednak przejaw nadmiernego formalizmu podważającego rzetelność prowadzonego postępowania, o którym wspominał Trybunał.

Bibliografia

Akty prawne

- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny, (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1025).
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1360).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego, (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1987).

Literatura

- Bładowski B., *Glosa do uchwały SN z dnia 30 czerwca 1989 r., III CZP 67/89*, OSP 1990, nr 9.
- Ereciński T. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Postępowanie rozpoznawcze*, Warszawa 2016.
- Flaga – Gieruszyńska K. (red.), Zieliński A. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2017.
- Kosonoga J., *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2014 r., III KZ 15/14*, „IUS NOVUM” 2015, nr 3.
- Łazarska A., *Postępowanie cywilne - postępowanie przed sądem pierwszej instancji - ogłoszenie sentencji wyroku - uchybienie terminu do złożenia wniosku o doręczenie*

wyroku z uzasadnieniem. *Glosa do postanowienia SN z dnia 25 października 2012 r., I CZ 153/12*, OSP 2016, nr 3.

Marszałkowska – Krześ E.(red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2018.

Piasecki K. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–366*, Warszawa 2016.

Przyjemski S., *Glosa do postanowienia SN z dnia 11 października 2002 r., WA 53/02*, OSP 2003, nr 10.

Sakowicz A. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2018.

Skorupka J. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2018.

Steinborn S. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*, Warszawa 2016.

Świecki D. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, tom I, Warszawa 2018.

Orzecznictwo

Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 1935 r., C.III. 339/33, Zb.Urz. 1935, poz. 356.

Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 1935 r., C.I. 1924/34, „Gazeta Sądowa Warszawska” 1936, nr 1.

Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 1936 r., C.III. 84/35, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1937, nr 1.

Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 1938 r., C.II. 2052/37, „Systematyczny Przegląd Orzecznictwa”, t. I, poz. 57.

Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 29 września 1945 r., C.I. 51/45, „Państwo i Prawo” 1946, nr 8.

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 1989 r., III CZP 67/89, Lex nr 5280.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2000 r., I PKN 406/00, Legalis nr 48694.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2002 r., WA 53/02, Legalis nr 55932.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2002 r., I CZ 115/02, Legalis nr 141130.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 2009 r., IV KZ 38/09, Legalis nr 450712.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2009 r., III KZ 61/09, Legalis nr 309941.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2010 r., III KZ 28/10, Legalis nr 451058.

- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 r., IV KZ 30/10, Legalis nr 451567.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2011 r., III KZ 36/11, Legalis nr 509967.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2011 r., I CZ 121/11, Legalis nr 1214063.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CZ 170/11, Legalis nr 491889.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2012 r., III CZ 39/12, Legalis nr 511981.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2012 r., II UZ 24/12, Legalis nr 537281.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2012 r., II UZ 40/12, Legalis nr 613022.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., I CZ 153/12, Legalis nr 561291.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2013 r., II KZ 5/13, Legalis nr 599680.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2013 r., V KZ 15/13, Legalis nr 666740.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2013 r., V CZ 21/13, Legalis nr 734586.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2014 r., III KZ 15/14, Legalis nr 1024768.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2015 r., II UZ 80/14, Legalis nr 1200720.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2017 r., III CZP 18/17, Legalis nr 1598977.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2017 r., III KZ 23/17, Legalis nr 1632715.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2017 r., II KZ 20/17, Legalis nr 1656776.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2018 r., IV KZ 22/1, Legalis nr 1798280.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2018 r., V KZ 35/18, Legalis nr 1832831.
- Wyrok ETPC z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie Witkowski przeciwko Polsce, <https://www.ms.gov.pl/orzeczenia-etpcz/listByYear.html?ComplainantYear=2018>.

Streszczenie

Tematem artykułu jest skuteczność wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia w przypadku jego złożenia jeszcze przed ogłoszeniem orzeczenia w świetle najnowszego wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Zarówno przepisy procedury karnej, jak i cywilnej kwestii tej bowiem wprost nie normują. Dominujące obecnie stanowisko

w judykaturze opowiada się za jego bezskutecznością, wskazując na treść art. 422 k.p.k. oraz art. 328 k.p.c. Wykładnia ta została jednak ostatnio zaskarżona do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka jako naruszająca prawo jednostki do sądu. W wyroku z dnia 13 grudnia 2018 r. Trybunał zgodził się ze skarżącym, wskazując, że tak dalece formalistyczna interpretacja przywołanych przepisów prowadzi do ograniczenia prawa do sądu.

SŁOWA KLUCZOWE: art. 422 k.p.k., art. 328 k.p.c., termin do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku, przedwczesność wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku

Summary

The subject of the article is effectiveness of the motion for drawing and providing of the statement of reasons in case when it was submitted before announcement of the verdict in view of latest verdict of European Court of Human Rights. Both the rules of criminal and civil procedures simply do not regulate this issue. The currently dominant position in the judiciary is in favor of its inefficacy, taking into consideration art. 422 of the Code of criminal procedure and art. 328 of the Code of civil procedure. However, this interpretation was recently appealed to the European Court of Human Rights as violating the individual's right to a court. In the sentence from 13 December 2018 the Court agreed with the applicant, pointing out that such formalistic interpretation of above rules led to limitations of individual's right to a court.

KEY WORDS: art. 422 of the Code of criminal procedure, art. 328 of the Code of civil procedure, time limit for submitting the motion for drawing and providing of the statement of reasons, prematurity of the motion for drawing and providing of the statement of reason

Nota o autorze

Anna Maria Barańska, doktorantka w Katedrze Prawa Prywatnego Międzynarodowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz absolwentka Szkoły Prawa Włoskiego i Europejskiego na Uniwersytecie Warszawskim; ukończyła aplikację ogólną w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury; ORCID - 0000-0001-7312-3587